

Nr 186.

Av herr **Lindhagen**, om skrivelse till *Kungl. Maj:t* angående undersökning rörande förekomsten av torvmossar samt angående koncessionslagstiftning i fråga om förvärv och utnyttjande av sådana mossar m. m.

Från år 1900 och de följande åren härleda sig statsmakternas omedelbara omsorger att befordra tillgodogörandet av den rikedom, som ligger i vårt lands *torvmossar*. Man ser i dessa vår svenska framtids stenkolslager. Jordbruksministern yttrade 1901 till statsrådsprotokollet, att få frågor voro av så mycken betydelse för vårt lands ekonomiska framtid som den om tillgodogörandet för industriella och kommunikationsändamål av den i landets torvmossar befintliga bränsletillgång. Det gällde därför att med all kraft arbeta för undanröjandet av de tekniska och ekonomiska svårigheterna, som stodo i vägen. Även 1902 års Riksdag framhöll, huru målet vore, att torven skulle bliva ersättningsmedlet för stenkol och ved. Därigenom skulle landet särskilt få en lättnad i den outhärdliga tungan att hämta bränsle från andra länder, vilket också satte oss i ett farligt beroende. Det gällde sålunda att uppamma en omfattande torvindustri för tillverkning av brännstovv och torvskol samt framställande av torvströ.

De åtgärder, som hitintills från statens sida vidtagits, äro anställandet av torvingenjörer och torvassistenter, understöd till en torvskola vid Markaryd för utbildande av instruktörer och förmän samt inrättande av en lånefond för torvindustriens befrämjande. Till denna fond avsattes 1902 1,500,000 kronor och 1907 2,000,000 kronor.

Under det man sålunda går framåt i utnyttjandet av torvmossarna samt alltmer övervinner de tekniska och ekonomiska svårigheterna, kommer man också till en tidpunkt, när torvmossarna få ett avsevärt spekulationsvärde. Då inträder även här behovet likaväl som för gruvor

Bihang till Riksdagens protokoll 1914. 4 saml. 87 häft. (Nr 186—191.) 1

och vattenfall, att staten kan reglera förhållandena, så att detta bränsle bevaras åt landets innevånare mot utländska förvärv samt ej oskäligt fördyras för näringarna och den stora allmänheten genom uttagandet av oskäliga spekulationsvinster. Mången vill måhända säga, att behovet av sådan vaksamhet och kontroll ännu icke yppat sig på detta område. Men detta beror på att ett sådant behov sällan plägar få göra sig gällande, förrän man står inför ett mer eller mindre för sent. Kunnat torvmossarna verkligen få den omdanande betydelse för vårt lands ekonomi, som man drömmer om, är det tillrådligast att se sig före i tid.

Ett trängande behov av ett förutseende har för övrigt redan inträtt. Uti en interpellation rörande naturrikedomarna jämte de utländska aktieförvärven år 1912 till justitieministern, varom i en föregående¹⁾ motion närmare förmälts, yttrades särskilt om torvmossarna följande:

Särskilt borde det väl nu vara oundgängligt att i tid börja ägna någon uppmärksamhet även åt torvmossarna, på vilka landets ekonomiska framtid anses så mycket bero. På senaste tider har försports åtskillig benägenhet från speciellt engelskt kapital att förvärva svenska torvmossar på skilda håll. Det är icke osannolikt, att detta är en återverkan av uppkomsten av ett engelskt bolag för tillverkning av torvkol på grundvalen av det Ekenbergsska patentet samt den enorma värdestegring på detta bolags aktier, som lär på mycket kort tid ägt rum. Måhända kräves här även någon uppmärksamhet på lagstiftningen om nyttjanderätt till fast egendom.

På interpellationen i denna del svarade justitieministern:

Beträffande slutligen torvmossarna, torde dessa komma att beröras av det blivande lagförslaget rörande kontroll å kraftpriserna i den mån torvmossarna komma att användas såsom elektriska kraftkällor. I övrigt synes beträffande torvmossarna den närmaste angelägenheten vara att trygga dem mot utländsk exploatering, vilket emellertid faller inom området för interpellantens andra fråga. (Frågan om utlänningars aktieförvärv i svenska jordägande bolag.)

Vattenkraftskommitténs uppdrag avser emellertid endast frågan om elektrisk kraft, närmast givetvis med hänsyn till vattenfallen som kraftkälla och om kraftledning. Torvmossarnas användande för andra ändamål lär icke kommittén komma att taga någon befattnings med. Icke heller har det försports, att någon undersökning kommit till stånd om förekomsten av utländska förvärv omedelbart eller genom aktieköp av svenska torvmossar.

¹⁾ Se motion nr 218. Motionerna nr 218 (vattenfallen), 191 (malmerna) och 186 (torvmossarne) väcktes i följd och i nu nämnd ordning.

Det hemställes,

att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte

1:o) verkställa undersökning rörande förekomsten av dugliga torvmossar i vårt land samt taga i övervägande lämpligheten av en lagstiftning om koncession såsom villkor för förvärv och utnyttjande av dylika torvmossar av större betydelse eller andra åtgärder till skyddande av allas berättigade intressen;

2:o) till nästa Riksdag framlägga en lag, som provisoriskt ordnar förhållandena i avseende å torvmossar av större betydelse, intill dess en definitiv lagstiftning hunnit komma till stånd.

Stockholm den 26 januari 1914.

Carl Lindhagen.
